

MAKTABGACHA TA'LIMDA MULTIMEDIYA TEXNOLOGIYASI ASOSIDA BOLALAR DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISH

Xudoyberdiyev Norto'ra Qobilovich

Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

E-mail: Xudoyberdiyevnortura@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda erta yoshdan boshlab tasavvurlarini boyitish, dunyoqarashini shakllantirish, faoliyatlar davomida interfaol usullardan foydalanish, ularni zamon bilan hamnafas yashash ruhida tarbiyalash haqidagi fikrlar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: zamonaviy maktabgacha ta'lim, innovatsiya, texnologiya, zamonaviy yondashuv, AKT, interfaol usul, o'yin, didaktik material, pedagogik texnologiya, multimedia, animatsion o'yinlar.

ФОРМИРОВАНИЕ МИРОВОЗЗРЕНИЯ ДЕТЕЙ НА ОСНОВЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

АННОТАЦИЯ

В данной статье излагаются идеи по обогащению воображения дошкольников с раннего возраста, формированию мировоззрения, использованию интерактивных методов во время деятельности, воспитанию их в духе жить в ногу со временем.

Ключевые слова: современное дошкольное образование, инновации, технологии, современный подход, ИКТ, интерактивный метод, игра, дидактический материал, педагогическая технология, мультимедиа, анимационные игры.

FORMATION OF CHILDREN'S WORLD VIEW BASED ON MULTIMEDIA TECHNOLOGY IN PRE-SCHOOL EDUCATION.

ABSTRACT

This article describes ideas about enriching the imagination of preschool children from an early age, forming a worldview, using interactive methods during activities, educating them in the spirit of living in step with the times.

Keywords: modern preschool education, innovation, technology, modern approach, ICT, interactive method, game, didactic material, pedagogical technology, multimedia, animated games.

KIRISH

Bugungi kunda yoshlarni tarbiyalashda yoshlarning intellektual salohiyatini ro'yobga chiqarish va ularning har tomonlama rivojlangan shaxs etib voyaga yetkazish–davlatimiz siyosatini ustivor yo'nalishga aylangan. Zero, jismoniy sog'lom ma'naviy yetuk shaxslargina buyuk kelajakni yaratadi. O'zbekiston Respublikasining prezidenti Sh. Mirziyoevning 2016 yil 29 dekabrda "2017—2021 yillarda Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida"gi PQ-2707-sonli hamda 2017 yil 9 sentyabr, "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3261-sonli, 2018 yil 30 sentyabr, "Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ3955-sonli kabi qator qaror, qonun va qonun osti hujjatlari yaratildi. Bugungi davr bolalarning dunyoqarashini o'stirishda multimedia vositasining ham o'rni katta hisoblanadi. Hozirgi vaqtda o'quv jarayonining barcha jabhalarida elektron o'quv adabiyotlarini qo'llash, ko'plab axborot va kommunikatsion texnologiyalarining, shu jumladan multimedia vositalarining keng imkoniyatlaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir. O'qitishni yuqori darajada samaradorligini ta'minlash uchun o'quv materiallarini turli ko'rinishlarda tasvirlash uchun turli xil multimedia ilovalaridan foydalanish maqsadga muvofiq bo'ladi. Multimedia vositalari – amaliy dasturiy vositalar bo'lib, ular o'qitish jarayonining barcha sohalarida dasturiy tizimlarni yaratish, tayyorlash, tashkiliy materiallarni va ma'lumotlarni jamlash, grafik yoki animatsiyalarni qo'shish va namoyish uchun mo'ljallangan.

Multimedia vositalari kompyuter yordamida o'rganilayotgan mavzularni bolalar tez va oson o'zlashtirishiga yordam berishi bilan birga bola uchun ham bir qancha qulaylik yaratadi. Multimedia texnologiyasi – bu dasturli va texnik moddiy ta'minot asosida kompyuterda bir vaqtning o'zida matnli, tasviriy axborotni tovushli, ovozli, rangli, harakatga keltirilgan holda ifodalash imkoniyati demakdir. Multimedia vositalari mavzularni to'liq yoritish, hozirgi kungacha foydalanilayotgan ko'rgazmali vositalarni bir butun yaxlit, tizimli holatda namoyish etishga xizmat qiladi. Unda ba'zi ma'lumotlarning tabiiy, rangli va harakatdagi tasvirlarining ovoz, musiqa bilan mutanosib holatda taqdim etilishi bolalarning o'zlashtirish ko'rsatkichlarini qisqa muddatda oshib borishi bilan xarakterlanadi.

Hozirda multimedia ta'lim jarayonida juda ko'p ishlatilmoqda. Demak, multimedia- tasvirli ma'lumotlar bilan ishlashga qodir bo'lgan vosita hisoblanadi. "Multimedia" so'zi lotincha "media" so'zidan olingan bo'lib, "ma'lumot tashuvchi vosita" degan lug'viy ma'noni anglatadi. Multimediali kompyuterlar so'z, musiqa va boshqa ovozli ma'lumotlar, video ma'lumotlarni qabul qiladi va ular ustida ishlaydi. Multimedia tushunchasi hayotimizga 90-yillarning boshlarida kirib keldi. Ko'pgina mutaxassislar bu atamani turli xil izohlamodalar. Ularning fikrlarini umumlashtirib

multimediaga shunday ta'rif berish mumkin: multimedia – bu informatikaning dasturiy va texnikaviy vositalari asosida axborotning an'anaviy va original turlari audio, video, matn, grafika va animatsiya ob'ektlarning fazodagi harakati samaradorligi asosida o'quv materiallarini talaba-talabalarga yetkazib berishning mujassamlashgan holdagi ko'rinishidir

Ta'lim jarayonida multimedia vositalari yordamida darslarning samaradorligini oshirish hozirgi kunning dolzarb masalalaridandir. Rivojlangan xorijiy davlatlarda o'qitishning bu usulini ta'lim sohasining barcha yo'nalishlari bo'yicha tadbir qilinmoqda. Hozirda amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, multimedia vositalari yordamida talabalarni o'qitish ikki barobar samarali bo'lmoqda. Mazkur vosita yordamida o'qitishda an'anaviy ta'lim usullariga nisbatan o'rtacha 30 foizgacha vaqtni tejash mumkin hamda olingan bilimlar talaba-talabalar xotirasida uzoq muddat saqlanib qoladi.

Ma'lumki, eshitgan materialning to'rtidan bir qismi xotirada qoladigan bo'lsa, talaba-talabalarga berilayotgan materiallarni video (ko'rish) orqali amalga oshirsak, axborotni xotirada saqlanib qolishi va tasavvur qilish imkoniyati 25-30 foizgacha oshadi. Shuningdek, mazkur o'quv materiallari audio, video va grafika ko'rinishida mujassamlashtirilgan holatda talabalarga berilsa, materialarni xotirada saqlab qolish 75 foizga oshishi kuzatilmoqda. Ta'lim sohasida multimedia vositalari yordamida talabalarga bilim berish quyidagi afzalliklarga ega: ta'lim jarayonida berilayotgan materiallarni chuqurroq va mukammalroq o'zlashtirish imkoniyatining mavjudligi; ma'lumotlarni vizuallashtirish imkoniyati; dars jarayonida bilim olish vaqtining qisqarishi natijasida vaqtni tejash imkoniyatiga erishuvi; olingan bilimlar kishi xotirasida uzoq muddat saqlanib, kerak bo'lganda amaliyotda qo'llash imkoniyatiga erishuvi. Lekin, mazkur vositani ta'lim jarayoniga qo'llashning ayrim muammolari ham mavjud bo'lib, u quyidagilardan iborat: ta'lim uchun zarur bo'lgan o'quv materiallarini hamda boshqa zaruriy ko'rsatmalarni qo'llanma shaklida kompyuter dasturlari ko'rinishida ishlab chiqishni talab qiladi, ishlab chiqilgan kompyuter dasturlari uchun multimedia elementlarini qo'llashni bilishni talab qiladi.

Xulosa qilib aytganda, Multimedia vositalaridan foydalanish quyidagi vazifalarni yechishga yordam beradi: dunyodagi va insonlar o'rtasidagi munosabatlarni chuqurroq anglashga, egallangan tushuncha va tasavvurlarni tizimlashtirishga, tabiat va atrofdagi hodisalarni ilmiy tushunib yetishga, murakkab va muammoli savol-javoblarga tayyorlashga, o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini shakllantirishga, bolalarda dunyoni bilishga bo'lgan motivasiyasini shakllantirish va kuchaytirishga yordam beradi. Multimediali animatsion modellar jarayonlarni harakatli rasmlar asosida namoyish etadi. Bunda bolalar mazkur jarayonlarni o'zlari ishtirok etayotganday aniq qabul qiladilar. Multimedialardan foydalanishda ob'ektlarni takroriy ko'rish

imkoniyati borligi bilan an'anaviy ta'limdagi didaktik materiallardan farq qiladi. Multimedia vositalarini maktabgacha ta'lim jarayonida qo'llanishi tarbiyachi va bolalarga bir qancha qulayliklar yaratadi. Chunonchi, tarbiyachi eshittirish ovozini pasaytirishni va boladan jarayonni sharhlab berishni so'rashi, kadrni to'xtatib va jarayonning davomini tushuntirib berishini so'rashi mumkin. Multimediali taqdimot tarbiyalanuvchilar nutqi, tafakkuri va xotirasini rivojlantirish bilan birga ularning dunyoqarashini boyishiga olib keladi. Multimedia vositalar mashg'ulotlarning ko'rgazmalilik darajasini oshiradi. An'anaviy mashg'ulotlarda tarbiyachi mavzularni yetkazishga oid didaktik materiallari ko'rgazmali qurollar (rasm, mulyaj va boshqa) yordamida tushuntirib beriladi. Lekin tabiiy ko'rgazmali vositalarning cheklanganligi shuningdek, bolalarning o'zlashtirish ko'rsatkichlarini aniqlash me'yorlarining ishlab chiqilmaganligi bir muncha muammolarni vujudga keltiradi. Multimediane pedagogik jarayondagi afzalliklari quyidagilarda o'z aksini topadi: namoyish etilayotgan ma'lumotning ko'rgazmaliligi har xil rangdan, illyustrasiya, tovush, video, animatsiya va boshqa elementlardan foydalanishning qulayligi, interaktiv metod yordamida bolalarning mazularni tez o'zlashtirishga va o'z- o'zini nazorat qilishga o'rgatishi va boshqalar. Multimediali qo'llanmalardan nafaqat mashg'ulotlarda, balki mashg'ulotdan tashqari vaqtlarda ham foydalanish mumkin. Ular alohida tajriba loyihalari uchun tayyorlangan versiyalarga ilova qilinadi. Bolalar dunyoqarashini o'stirishda yuqorida ta'kidlanganimizdek, tarbiyalanuvchiga beriladigan tushunchalar birinchi galda mavjud materialning ko'rgazmalilik darajasiga va unga bog'liq holda uni qay darajada o'zlashtirganligi bilan aniqlanadi. Shunday ekan, mashg'ulotlar jarayonida foydalaniladigan ko'rgazmali qurollar o'ziga xos, takrorlanmas, pedagogik va psixologik talab darajasida bo'lishi va tarbiyachining aktiv faoliyatida yorqin namoyon bo'lishi talab etiladi. Endilikda, ko'pgina pedagog-tarbiyachilar multimedia dasturlarini dunyoni anglab etishdagi bir vosita ekanligini, aynan shu vositaning taraqqiy etishi bilan birga MTT larga yangicha ta'lim uslub va usullari, yangicha fikr va g'oyalar kiribkelishini e'tirof etilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

- 1.R.N.Turaev. IMPROVING THE USE OF E-LEARNING ENVIRONMENT IN TEACHING WEB PROGRAMMING. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences 10 (1). 2022.
- 2.R.N.Turaev. THE IMPORTANCE OF THE FORMATION OF WEB PROGRAMMING COMPETENCIES IN SCHOOLCHILDREN. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences 10 (1). 2022.
- 3.RN Turayev, L Muhammadiyeva. INNOVATIVE WEB PROGRAMMING TRAINING OPPORTUNITIES USING CMS SYSTEM. YOUTH, SCIENCE,

EDUCATION: TOPICAL ISSUES, ACHIEVEMENTS AND INNOVATIONS 2.
2023

4. САТТОРОВ, С. (2023). ДАРС ЖАРАЁНИДА ЎҚУВЧИЛАР ОНГЛИ
ИНТИЗОМЛИЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИ УСЛУБИЙ АСОСЛАРИ.
Journal of Pedagogical and Psychological Studies, 1(6), 3–8. Retrieved from
<https://imfaktor.com/index.php/jopaps/article/view/269>

5. Sattorov Sardor THE MAIN FACTORS OF INDISCIPLINE AMONG STUDENTS
OF GENERAL EDUCATION SCHOOLS 2022/12/21

European International Journal of Multidisciplinary Research and Management
Studies